

ABD-İsrail Saldırısında Rusya'nın İran'a Yaklaşımı

Özel Rapor: Dr. Sinan İLHAN

Güçlü askeri, ekonomik ve siyasi ilişkiler geliştirdiği İran'a karşı, ABD/İsrail cephesinin 28 Şubat'ta başlattığı saldırıya yönelik Rusya'nın yaklaşımı nedir? Nasıl bir tepki vermiştir? Rusya'nın tutumu İran için sadra şifa olabilmiş midir? Yoksa sükut-u hayale mi maruz kalmıştır? Bunun cevabı bulmaya çalışılacaktır.

Son Dönem Rusya - İran İlişkileri

Rusya Devlet Başkanı Putin ve İran Cumhurbaşkanı Pezişkiyan 2025'te üçüncü tarafların müdahalesine karşı çıkmayı taahhüt eden, ama karşılıklı savunma maddesi içermeyen Kapsamlı Stratejik Ortaklık Anlaşması'nı imzalamış, Moskova ve Tahran, anlaşmayı iki devlet arasında giderek güçlenen bağların doruk noktası olarak kutlamışlardır.

28 Şubat'taki saldırıda Rusya büyük ölçüde sessiz kaldı. Putin, İran'ın dini lideri Ali Hamaney'in öldürülmesini "insan ahlakının ve uluslararası hukukun tüm normlarının alaycı bir ihlali" olarak nitelendirmiş ve Rusya Dışişleri Bakanlığı "derhal gerilimin azaltılması, düşmanlıkların sona erdirilmesi ve siyasi ve diplomatik süreçlerin yeniden başlatılması" çağrısında bulunmuş, ancak bu açıklamaların hiçbirinde ABD Başkanı Donald Trump'tan ve İran'ı savunma olasılığında bahsedilmemesi dikkat çekmiştir.

İran Ukrayna'ya karşı savaşında Rusya'ya önemli İHA desteği vermesine rağmen, Rusya'dan benzer adımlar görmemiştir. Rusya'nın İran'a hedefleme verileri ve gelişmiş insansız hava aracı taktikleri dışında anlamlı bir yardımdan bahsedilmiyor.

28 Şubat Saldırısındaki Tutumu.

Rusya dostları ihtiyaç duyduğunda, onları savunmak amacıyla parmağını kıpırdatmamış ve sert açıklamalar dışında başka bir şey yapmamıştır. Rusya bunu 2023'te Karabağ'da Ermenistan'a, bir yıl sonra Beşar Esad rejimi devrilirken Suriye'ye;

geçtiğimiz yaz ABD'nin İsrail ile birlikte nükleer tesislerini, askeri üslerini ve füze fabrikalarını bombaladığında; yüksek rütbeli yetkilileri, askeri komutanları ve nükleer bilim insanlarını öldürdüğünde İran'a ve kilit ortağı Nicolás Maduro kaçırıldığında Venezuela'ya güçlü bir itiraz ortaya koymamıştır. Rusya Suriye'de İran ile taktiksel bir ittifaka girerken, Ukrayna savaşıyla Moskova ve Tahran arasındaki ilişki çok daha yakın ve dengeli bir ortaklığa dönüşmemiştir.

Putin, Ali Hamaney'in öldürülmesinin akabinde 1 Mart Pazar günü İranlı mevkidaşı Pezeşkiyan'a gönderdiği taziye mektubunda, "Rusya ve İran arasındaki dostane ilişkilerin geliştirilmesine ve kapsamlı bir stratejik ortaklık düzeyine yükseltilmesine muazzam kişisel katkıda bulunan seçkin bir devlet adamı" olarak nitelendirirken, Ukrayna savaşının sonlandırılmasında desteğine güvendiği Başkan Trump'ı gücendirmemek için ABD'nin ismini zikretmemesi ilginçtir.

Savaşın Uzaması Rusya'nın Çıkarına Mıdır?

Rusya halihazırda savaş uzadıkça yükselen enerji fiyatlarından ve ABD'nin uyguladığı petrol yaptırımlarının geçici kaldırılmasından yararlanmaktadır. Bu arada, Çin de Hürmüz Boğazı'ndaki sıkıntılar ve İran'ın enerji tesislerine saldırılarından ötürü enerji güvenliğini sağlamak amacıyla Rusya'nın petrol ve gazına daha fazla ihtiyaç duymaya başlamıştır.

Bir kaç asırdır Rusya ile Kafkaslar ve Hazar Denizi çevresinde çatışma yaşamış olan İran, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ortakları gelişmiştir. 1990'ların başlarında Moskova, savunma ve sivil nükleer teknolojilerini Tahran'a satmaya çalıştığında Irak'la savaşından harap olmuş ve Batı yaptırımlarıyla izole edilmiş İran, hazır bir alıcı müşteri olduğunu kanıtlamıştır.

ABD-İsrail Saldırısında Rusya'nın İran'a Yaklaşımı

Askeri ve Güvenlik Alanında Rusya - İran İlişkileri

Rusya 2000'lerin başlarına kadar, MiG-29 savaş ve Su-24 taarruz uçaklarını, Kilo sınıfı dizel denizaltıları, T-72 tankları ve S-200 hava savunma araçları gibi sistemleri İran'a teslim etti. Ayrıca Tor-M1 kısa menzilli hava savunma bataryaları ve S-300 uzun menzilli karadan havaya füze sistemini irsal kıldı. İran için önemli olan bu teçhizatlar hiçbir zaman ittifak düzeyinde askeri bütünleşme teşkil edememiştir. Batı yaptırımlarıyla sınırlı kalan Rus silah teslimatları S-400 hava savunma sistemi gibi en güçlü sistemleri veya en gelişmiş savaş uçaklarını içermiyordu.

Bu esnada Rusya, İran'ın rakipleri veya düşmanları olan Mısır, İsrail ve Körfez ülkeleriyle paralel güvenlik ilişkileri sürdürmekten beis görmemiştir. Rusya İran'ı, ortaktan ziyade ABD ve AB ile müzakerelerde kullanılacak kullanışlı manivela addetmiştir.

Rus ve İran ekonominin omurgasını oluşturan petrol ve doğalgaz sektöründe, 2000'li yılların başından beri yapılmaya çalışılan işbirliğinde çok az başarı elde edilmiştir. Rus petrol şirketlerinin İran'da bazı arama ve üretim niyetleri hiçbir anlaşmayla sonuçlanamamıştır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi yıllık bir ila üç milyar dolar arasında seyretmiştir. Rusya çoğunlukla İran'a tahıl ve nükleer yakıt tedarik ederken, Tahran da Moskova'ya umumiyetle meyve, sebze ve kuruyemiş ihraç etmiştir.

Şubat 2022'den sonra Kremlin, dünyadaki ortaklarından Kiev'e karşı askeri harekatinde işbirliği ve yardım talep ettiğinde İran, Rusya'nın Ortadoğu'daki ana ortağı haline geldi. Moskova'nın Tahran'a yönelmesi, İsrail ile olan ilişkilerini kısmen olumsuz etkilerken İsrail ise Ukrayna ile bir kısım askeri teknolojileri paylaşmayı yeğledi.

Ukrayna savaşı, İran-Rusya güvenlik ilişkisinin mantığını ters yüz etmiş; İran, ilk kez Rusya'ya silah tedarikçisi durumuna gelmiş, Rusların azalan hassas füze stoklarına destek için 2022 sonbaharında Şahid İHA'ları teslim etmiş ve bunların yerelde üretimine başlanmıştır.

Buna mukabil Rusya İran'a birkaç Yak-130 eğitim uçağı ve Mi-28 saldırı helikopteri, düzinelerce Spartak zırhlı araç ve hafif silahlardan müteşekkil yeni askeri teçhizat sağlamıştır. İran, Su-35 savaş uçakları ve taşınabilir hava savunma sistemleri satın almak için sözleşmeler imzalamış, ancak teslimat durumunun serencamı meçhuldür. Rusya'nın fırlatma altyapısı, yörünge uzmanlığı ve uzay işbirliği İran'ın balistik füze geliştirme çalışmaları için kritik öneme sahiptir.

İran ayrıca Batı'nın Rus ekonomisine uyguladığı yaptırımların hafiflemesine de yardım etmiştir. Tahran son on yılda petroldeki yaptırımlardan kaçınmanın altyapısını oluşturmada öncü rol aldı. İran 2010'larda petrol tankerlerinden bir "gölge filo" ağı geliştirdiğinde; 2022'den itibaren Rusya, Körfez ülkelerindeki aynı altyapıya güvenerek İran uygulamalarını benimsediğinden bu yasadışı ticaret yeni boyutlara taşınmış, İran'ın asla başaramadığı çok daha yüksek hacimlerde ihracat gerçekleştirilmiştir. Rusya İran'ın başta gelen müşterileri Çin ve Hindistan'a petrol satarak bir rakip haline de gelmiştir.

Rusya ve İran Ukrayna'daki savaşın başlamasıyla ortak ticareti iki milyar dolardan bugün beş milyar dolara yakın bir seviyeye yükseltmiştir. Moskova 2023'te İran'ı Şanghay İşbirliği Örgütü'ne üye yaptırmış ve ertesi yıl, Moskova, BRICS'e Tahran'ın dahil edilmesi için çaba göstermiştir. Kremlin ayrıca, özellikle Husiler olmak üzere bazı İran destekli gruplara eğitim ve silah sağlayarak ilişki kurmayı da sürdürmüştür.

ABD-İsrail Saldırısında Rusya'nın İran'a Yaklaşımı

Rusya'nın İran Politikasındaki İkircikli Tavrı ve Topu Ortada Çevirme İsteği

Tahran ve Moskova arasındaki ilişkiler derinleşmesine karşın, Putin'in nüfuzunun ve müttefiklerini koruma yeteneğinin sınırları açıkça görülmektedir. İran'ın İsrail ve ABD ile savaşında en çok ihtiyaç duyduğu gelişmiş savaş uçakları, hava savunma sistemleri ve hassas mühimmatlara sahip Rusya'nın Ukrayna savaşı nedeniyle vermediği bir vaka ise de, Siyonistlerle ilişkilerinin derinliği de bir hakikattir.

Rusya Dışişleri Bakanlığı ahiren yaptığı açıklamada, Körfez'de tırmanan çatışmadan "ciddi endişe duyulduğunu" belirterek, düşmanlıklara derhal son verilmesi çağrısında bulunmuş ve diplomatik bir çözüm için arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca İran ve komşu Arap devletlerindeki enerji ve diğer hayati altyapıya verilen zararın boyutunun büyüdüğünü belirterek, çatışmayı ABD ve İsrail'in "nedensiz saldırganlığının" sonucu olarak nitelendirmiştir.

İran'ın son zamanlarda Körfez ülkeleri, Irak ve Ürdün'deki ABD varlıklarına odaklanması ardından ABD varlığına ve gücüne ilişkin hassas bilgilerin İran'a sağlandığı iddiasını yanıtlayan Rusya, daha önce İran ile askeri işbirliğini doğrulamış, ancak ABD varlıklarının paylaşıldığını reddetmiştir.

Rusya'nın İran'la İlişkilerinde İsrail Etkisi

Rusya, yeni bir çatışma alanından sarfınazar için İran ve İsrail arasında Aralık 2025 - Ocak 2026 tarihlerindeki gizli mesajlaşmalara arabuluculuk yapmıştır. Bu esnada İsrail, İran'ı ilk saldıran ülke olabileceğinden endişeliydi. İsrail, İran'a karşı yeni bir saldırı planlamadığını garanti etmeye çalışırken, İran da İsrail'e ilk saldırgan olmayacağına dair güvence veriyordu.

İsrail'de geniş bir Rusça konuşan nüfusa sahip Benjamin Netanyahu'nun Vladimir Putin ile olumlu kişisel ilişkiler sürdürdüğü bilinmektedir. Keza İsrail, NATO ve Ukrayna'nın eski bir dostu olmasına rağmen, Rusya'ya yaptırım uygulamayı reddetti ve Ukrayna'ya Rus saldırısına karşı koymak için silah sağlamayacağına, Kiev'e yardımını insani yardımla sınırlayacağına karar vererek Rusya ile olumlu ilişkilerini korudu.

Buna karşılık, yeni Suriye'de artan Türkiye etkisi ve İsrail sınırlarına doğru ilerleyiş karşısında İsrail, Rusya'yı Suriye'deki Türk gücünü dengeleyecek müttefik olarak algılamıştır. Keza İran ile İsrail arasındaki 12 günlük savaşta, Rusya'nın fiilen Tel Aviv'in İran'ın uranyum zenginleştirme programını yok etme hedefine ulaşmasına izin verdiğinin işaretidir. Ancak, Rusya, İsrail'in Tahran'daki yönetimi yok etme girişimlerine göz yummaya hazır değildi.

Sonuç

İran ve İsrail arasında arabuluculuk yapan Rusya, ABD/İsrail'in İran'a saldırmasını Basra Körfezi'ndeki devam eden silahlı çatışmadan ve daha fazla tırmanma riskinden ciddi şekilde endişe duyduğunu, İran ve komşu Arap devletlerindeki enerji ve diğer kritik altyapıya verilen zararın boyutunun arttığını; "ABD ve İsrail'in İran'a karşı sebepsiz saldırganlığının sonucu olan düşmanlıkların derhal sona erdirilmesini" talep ederek "Çin, Türkiye ve diğer benzer görüşteki ortaklarıyla birlikte, tüm ilgili devletlerin çıkarlarını dikkate alarak, bölgede uzun vadeli, sürdürülebilir bir istikrar sağlamak için, çatışmanın çözümünü kolaylaştırmaya ve mevcut farklılıkların siyasi ve diplomatik yollarla giderilmesini teşvik etmeye hazır" olduğunu;

ABD-İsrail Saldırısında Rusya'nın İran'a Yaklaşımı

Arap ülkeleri ile İran arasında barışçıl bir arada yaşama, güvenlik ve iyi komşuluk ilişkilerini teminen atılacak ilk adımın, "ABD ve İsrail'in devam eden pervasız askeri eylemlerinden derhal vazgeçmek olduğunu" vurgulamıştır.

ABD ve Siyonist çevrelerle doğrudan çatışmaya girmekten kaçınan Putin, 2011 yılında BMGK'nın NATO saldırısına onay veren kararına çekimser kalarak sürece katkı sağlamıştır. Nitekim BMGK'nın ABD/İsrail İran'a saldırganlığında sadece hücumu maruz kalan İran'ın kınanmasına Rusya karşı çıkmayarak şaşırtmamıştır. Nitekim bu bağlamda ABD ve İsrail'le ilişkilerini tehlikeye sokmamak maksadıyla ahiren Ukrayna savaşından elde ettiği tecrübelerle askeri teknolojiyi İran'a vermekten imtina eden Rusya, İran'la imzaladığı Gülistan (1813) ve Türkmençayı (1828) anlaşmalarında bu ülkenin potansiyeli ve tarihsel geçmişini de zihninin bir yerinde zinde tuttuğunu tebarüz ettirmektedir.

Buşehr nükleer santralini 1995'ten itibaren devralan Rusya, geçen yıl 12 gün savaşlarında olduğu gibi bu ay da güvenlik nedeniyle buradaki personelini tahliye etmiş; çatışan taraflar arasında tavrını bir taraftan değil topu ortada çevirerek durumunu korumaya çalışmaktadır. Lakin İsrail'in pervasızlığını sürdürerek Hazar Denizi'ndeki Bandar Anzali'yi bombalaması Rusya'yı öfkenlendirmiştir. Bu liman sadece İran'ın değil, aynı zamanda Rusya bakımından da ortak bir stratejik merkez olup ticaret, askeri işbirliği ve ulaşım için önemli bir geçiş noktasıdır.

İsrail'in buradaki gemilere düzenlediği saldırılar, Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım Koridoru'nda, Rusya'yı İran üzerinden Hindistan'a bağlayan önemli güzergahın kalbi mesabesinde. Saldırı, Rusya'nın tedarik zincirlerini, ticaret yollarını ve bölgesel etkisini tehdit edebilecek ortak bir lojistik arteri hedeflemiştir.

Öte yandan 28 Şubat'taki saldırıdan yaralı kurtulan ve öldürülen babasının yerine dini lider seçilen Mucteba Hamaney'in Moskova'da tedavi gördüğüne ilişkin söylentilerde, Mucteba'nın kamuoyuna görüntü vermemesi bunun bir teyidi olabileceği değerlendirilmektedir. Filhakika DM komutanının ABD uçaklarıyla ilgili bilgilerin Rusya ve Çin'den kendilerine ulaştığını açıklaması ilişkilerin giriftliğinin tezahürüdür. Hülasa Rusya İran'ın yanmasını seyrederken Ortadoğu'daki en yakın müttefikini kurtarmada acele etmemektedir.

Kaynakça

<https://www.aa.com.tr/en/world/russia-seriously-concerned-over-conflict-in-gulf-offers-to-facilitate-diplomatic-solution/3872406> (E.T. 20.3.2026).

Gabuev, Alexander - Nicole Grajewski- Sergey Vakulenko, Why Russia is Watching Iran Burn, <https://www.foreignaffairs.com/russia/why-russia-watching-iran-burn> (E.T. 16.03.2026).

Jego, Marie, "Russia powerless to help ally Iran under US-Israel strikes," (E.T. 03.03.2026).

https://www.lemonde.fr/en/international/article/2026/03/03/russia-powerless-to-help-ally-iran-under-us-israel-strikes_6751058_4.html

<https://www.washingtonpost.com/world/2026/01/14/israel-iran-russia-secret-messages/>(E.T.